

A nemzeti besorolási fájlok, állományok mint központi források a cseh könyvtárak, múzeumok, galériák (és levéltárak?) gyűjteményeinek feldolgozásában

A múzeumok, galériák, levéltárak és könyvtárak gyűjteményeinek feldolgozásában – jóllehet sok szempontból különböznek egymástól – mégis akad közös jellemző, ami nem más, mint a könyvtári terminológiával „*authority data*” néven ismert adatok egyezése. Valamennyi közgyűjtemény használ munkájában személy-, testületi, rendezvény-, földrajzi vagy nemzetségnéveket, amelyek a gyűjtemény leírásához szükségesek. Ezeknek az adatoknak a leírásokban egységesített formában kell megjeleníteniük. Az egységesítést a könyvtári gyakorlatban az *authority* fájlok használatával oldják meg.

A cseh könyvtárak együttműködése a nemzeti *authority* fájlok létrehozásában és használatában öt éves múltra tekint vissza. Mit érdemes tudnunk az „Együttműködés a nemzeti *authority* fájlok létrehozása és használata terén” (Kooperativní tvorba a využívaní souborů národních autorit) című projektről?

A nemzeti könyvtár az együttműködés kezdeményezőjeként 1998-ben bocsátotta közre 48 000 adatból álló *authority* adatbázisát. Két évbe telt, amíg további könyvtárakat is sikerül bevonni az együttműködésbe. 2001-ben a *Könyvtári nyilvános információs szolgáltatások* program keretében először igényeltek anyagi támogatást a projektben résztvevő könyvtárak, amelyek száma ekkor 16 volt. Ma már 40 nagy cseh könyvtár vesz részt az együttműködésben, és az év folyamán csaknem 100 további kérelmet nyújtottak be. A kooperáció keretei között több mint 300 könyvtáros továbbképzését valósították meg.

A nemzeti *authority* adatbázissal való kommunikációt a könyvtárak Z39.50 protokollt használó klienseken keresztül valósítják meg. Lehetőség van passzív használatra is, amikor a könyvtár csak letöltésre használja az adatbázist, nem hoz létre,

és nem ad hozzá új adatokat. A múlt év végén a nemzeti *authority* adatbázisban összesen 262 ezer *authority* adat (216 ezer személynév és 46 ezer testületi név) szerepelt. Az adatbázis adatai a közreműködőknek online elérhetők, az offline elérés a <http://aut.nkp.cz> URL-címen, vagy a cseh nemzeti bibliográfiai adatbázist tartalmazó CD-ROM-on keresztül lehetséges.

A többféle forrásból (online kooperáció, nemzeti könyvtári online feltöltés, távfeltöltés) beszolgáltatott online adatokat a nemzeti könyvtár revideálja. A rekordok 41%-át 2004-ben a nemzeti könyvtár készítette. Az adatszolgáltatási statisztika nem teljes; 6 könyvtár (16%) – különböző szubjektív vagy objektív okok miatt – nem közöl statisztikai adatokat. Az adatbázis hasznosítására vonatkozó visszajelzések szerint nagyon sok könyvtár (50–90%-os arányban) használja az adatokat.

A keresések eredményével kapcsolatos statisztikai adatok szerint a megyei könyvtárak sikeres találati aránya 64%-os, az összes városi könyvtárra jellemző sikeres találati arány 72%, a szakkönyvtáraknál viszont 69% volt a *sikertelen* találatok aránya. Az együttműködő könyvtárak 62%-ban találják meg sikeresen az adatbázisban szereplő adatokat.

A könyvtárakhoz mérten a további közgyűjtemények (galériák, múzeumok, levéltárak) kisebb mértékben élnek az információtechnológia adta lehetőségekkel. Ez a dokumentumaik automatizált feldolgozására még inkább jellemző. Az információtechnológiának a közgyűjteményekben való elterjedését érintő kérdések megvitatására szolgál az a Prágában évente rendezett konferencia, amelynek címe egyben a konferenciakiadvány címe is: *Levéltárak, könyvtárak, múzeumok a digitális világban*.

A közelmúltban zajlott kétnapos közgyűjteményi szeminárium eredményeként megállapodás született a nemzeti authority adatbázis közös együttműködésen alapuló hasznosításáról, minisztériumi támogatással. Elsődleges cél, hogy a közös, nemzeti hasznosítású authority adatbázisban a közgyűjtemények egységesített névalakok használatával támogassák a használók minél egyszerűbb, hatékonyabb információszerzését. Az együttműködés csak cseh környezetben nyitna történelmi táv-

latokat a közgyűjtemények közös munkájában, a fejlett országokban a hasonló kezdeményezések már megvalósultak.

/BARTI, Zdeněk: Soubory národních autorit jako centralizovaný zdroj autorit pro zpracování sbírek v českých knihovnách, muzeích a galeriích (a archivech?). = Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě, 2005. p. 72–78./

(Prókai Margit)